

MỘT SỐ BIÊN PHÁP TỔ CHỨC SEMINAR TRONG DẠY HỌC MÔN GIÁO DỤC HỌC THEO TIẾP CẬN NĂNG LỰC

ThS. NGUYỄN THỊ BÍCH LIÊN

1. *Giáo dục học* (GDH) là môn khoa học nghiệp vụ thể hiện đặc trưng của trường sư phạm (SP), là cơ sở ban đầu để phát triển năng lực SP cho người giáo viên tương lai. Điều quan trọng đối với bất cứ người dạy nào là trước khi tiến hành hoạt động giảng dạy phải có phương pháp tư duy SP vững vàng, rồi dựa vào đó để thực hiện các hoạt động SP của mình. Mục tiêu dạy học môn GDH ở các trường, khoa SP là hình thành ở người học hệ thống kĩ năng SP và đạo đức nghề nghiệp để tổ chức hiệu quả hoạt động dạy học và giáo dục ở nhà trường phổ thông. Vì vậy, tổ chức seminar trong dạy học môn GDH theo tiếp cận năng lực (TCNL) sẽ tạo điều kiện thuận lợi cho sinh viên (SV) phát triển kĩ năng và giá trị nghề nghiệp, đáp ứng nhu cầu đào tạo của các trường SP. Để tổ chức seminar trong dạy học đạt hiệu quả cao cần đề ra những biện pháp thực hiện phù hợp.

2. Tổ chức seminar trong dạy học GDH theo TCNL

1) *Khái niệm*. Trong quá trình dạy học đại học ngày nay, đa số các trường đại học, trong đó có các trường đại học sư phạm (ĐHSP), đã chuyển đổi từ đào tạo theo niên chế sang đào tạo theo học chế tín chỉ. Đặc trưng của đào tạo theo học chế tín chỉ là giảm bớt số giờ lên lớp và tăng thời gian tự học, cứ 1 giờ lên lớp sẽ tương ứng với 4 giờ tự học, tự nghiên cứu. Vì vậy, một trong những hình thức dạy học thực hiện được tiêu chí đó là tổ chức seminar trong dạy học môn học.

Tổ chức seminar trong dạy học môn GDH theo TCNL là hình thức vừa phát huy được vai trò chủ động, tự giác, tích cực của người học trong quá trình tự học, tự nghiên cứu ở chương trình đào tạo theo tín chỉ; vừa thông qua hình thức này rèn luyện ở sinh viên sư phạm (SVSP) những năng lực nghề nghiệp theo khung chuẩn đầu ra của ngành SP. Do đó, đây là hình thức đáp ứng cao nhất mục tiêu của quá trình dạy học ĐHSP hiện nay.

Tổ chức seminar trong dạy học môn GDH theo TCNL là quá trình GV tổ chức, điều khiển, hướng dẫn và SV trình bày, thảo luận, tranh luận về những chủ đề seminar môn GDH nhằm phát triển ở SV những

năng lực phù hợp với mục tiêu đào tạo GV theo chuẩn đầu ra ngành SP.

2) *Mục tiêu tổ chức seminar trong dạy học môn GDH theo TCNL*. Mục tiêu của seminar trong dạy học môn GDH theo tiếp cận NL là tập trung vào người học, làm cho người học tìm ra cách học, cách lĩnh hội tri thức và phát triển một số NL cần thiết theo chuẩn đầu ra dưới sự giúp đỡ của người dạy. Từ đó, tạo điều kiện để người học hình thành và phát triển một số NL cơ bản, đặc biệt những NL cần thiết cho quá trình phát triển nghề nghiệp trong tương lai. Cụ thể là:

- Giúp SV nắm được một cách sâu sắc hệ thống kiến thức, kĩ năng nghề nghiệp, thái độ để tiến hành tốt các hoạt động dạy học và giáo dục trong lĩnh vực nghề nghiệp tương lai của mình.

- Rèn luyện cho SV phương pháp tự học, tự nghiên cứu tài liệu và khám phá tri thức để phát triển tốt nhất nhóm năng lực phát triển nghề nghiệp.

- Rèn luyện các kĩ năng (KN) seminar: KN thu thập, xử lí thông tin, KN làm việc theo nhóm, KN thuyết trình, KN lắng nghe... nhằm phát triển ở SV các NL: giao tiếp, nghiên cứu khoa học... Những KN này cũng là những KN rất quan trọng trong chuẩn đầu ra ngành SP và nó là những tiêu chuẩn để đánh giá năng lực nghề nghiệp của người GV.

- Rèn luyện đức tính và phong cách làm việc của người lao động mới như: ý chí khắc phục khó khăn, thói quen xét đoán có căn cứ, tính cẩn thận, cụ thể, chu đáo, làm việc có kế hoạch và khả năng suy nghĩ độc lập, linh hoạt, khắc phục cách suy nghĩ máy móc, rập khuôn, xây dựng lòng ham thích tìm tòi, sáng tạo.

- Giúp SV nắm được cách thức, quy trình tiến hành seminar theo tiếp cận phát triển NL nhằm phát huy vai trò chủ động của SV cũng như sự chủ đạo của GV. Trong tổ chức seminar, vai trò chủ động của SV được đặt lên hàng đầu bởi GV chỉ xây dựng chương trình, hướng dẫn SV thực hiện còn SV là người chủ động lập kế hoạch và thực hiện kế hoạch ấy.

* Khoa Sư phạm - Trường Đại học Cần Thơ

- Hình thành ở SV một số khả năng như: tự nghiên cứu vấn đề và trình bày vấn đề theo những yêu cầu cho sẵn; biết phát hiện vấn đề và giải quyết vấn đề; biết mạnh dạn, tích cực trình bày và bảo vệ ý kiến của mình trước tập thể; biết nhận thức, rút kinh nghiệm bản thân từ những ý kiến thảo luận. Thực tế chứng minh rằng, không có trường học nào rèn giũa con người tốt hơn chính mình. SV muốn thành công trong học tập thì phải tự nỗ lực, tự nghiên cứu là chính và thông qua đó giúp SV hình thành và phát triển một hệ thống KN cơ bản, là cơ sở để có NL trong cuộc sống, trong nghề nghiệp.

3. Biện pháp tổ chức seminar trong dạy học GDH theo TCNL

1) Xây dựng chủ đề seminar trong dạy học môn GDH theo TCNL. Xây dựng chủ đề seminar là một trong những biện pháp quan trọng nhằm mang lại hiệu quả tích cực cho quá trình tổ chức seminar trong dạy học môn GDH. Chủ đề phù hợp với khả năng của SV cũng như đáp ứng được mục tiêu của môn học sẽ tạo được hiệu quả tích cực. Hơn nữa, khi nghiên cứu những khó khăn đối với SV khi học tập bằng seminar, khá nhiều ý kiến cho rằng chủ đề seminar quá phức tạp là một trở ngại lớn cho các em. Vì vậy, xây dựng chủ đề seminar nhằm mục đích thông qua việc nghiên cứu chủ đề và thực hiện thảo luận, tranh luận chủ đề vừa giúp SV nắm được tri thức GDH vừa rèn luyện được ở SV những NL cần thiết theo chuẩn đầu ra.

2) Nâng cao khả năng nhận thức của SV về học tập bằng tìm tòi, tra cứu thông tin nhằm phục vụ chủ đề seminar. Trong quá trình tổ chức seminar môn GDH, SV phải chủ động, tích cực tìm kiếm và chia sẻ thông tin để có thể nắm chắc chủ đề thảo luận, tranh luận. Vì vậy, nâng cao khả năng nhận thức của SV về học tập bằng tìm tòi tra cứu thông tin là một biện pháp cần thiết giúp cho quá trình tìm kiếm và sử dụng thông tin của SV hiệu quả hơn. Ngoài ra, bằng biện pháp này, còn rèn luyện được ở SV những KN cơ bản, phù hợp với những tiêu chuẩn của chuẩn đầu ra ngành SP.

Seminar là một hình thức dạy học trong đó yêu cầu SV phải là người tự xây dựng kế hoạch cũng như tự nghiên cứu để có được kết quả của mình và nhóm học tập. Muốn thực hiện tốt những yêu cầu đó, SV phải có những hiểu biết cơ bản và khả năng tìm tòi tra cứu thông tin. Nếu được GV hướng dẫn để nâng cao khả năng nhận thức về tìm tòi tra cứu thông tin thì SV sẽ thực hiện công việc này hiệu quả hơn. Đồng thời đây cũng là một trong những NL cần rèn luyện trong

hệ thống các NL của chuẩn nghề nghiệp - NL dạy học. Nghề dạy học là nghề đòi hỏi người dạy có được nguồn thông tin phong phú, đa dạng về lĩnh vực chuyên môn của mình cũng như các lĩnh vực khác của đời sống xã hội. Nhận thức đúng đắn về vấn đề này sẽ giúp SV không những thực hiện tốt các nhiệm vụ học tập được giao cho mà còn phát triển NL nghề nghiệp của bản thân.

3) Hướng dẫn SV rèn luyện NL thuyết trình. Để tham gia tích cực trong giai đoạn thực hiện seminar, SV cần phải có khả năng trình bày những vấn đề cá nhân và nhóm nghiên cứu được. Điều vô cùng quan trọng là trình bày một cách logic và giúp người nghe hiểu được những điều mình nói. Đây cũng là một trong những yêu cầu cơ bản của nghề dạy học.

Khi hướng dẫn SV, GV cần đưa ra được những yêu cầu cụ thể để SV rèn luyện KN này. Thuyết trình là một trong những hoạt động rất cơ bản trong giai đoạn thực hiện seminar. Những kết quả nghiên cứu của các nhóm sẽ chỉ thật sự có giá trị khi người nghiên cứu trình bày một cách rõ ràng, mạch lạc và cuốn hút người nghe. Muốn vậy, khi thuyết trình SV cần chú ý: - Trình bày vấn đề chính xác, rõ ràng, dễ hiểu, theo một trình tự logic chặt chẽ; đảm bảo tính tư tưởng, tính thực tiễn...; - Lời nói rõ ràng, trong sáng, giàu hình tượng, chuẩn xác; chú ý tốc độ nói, âm lượng nói... kết hợp hành vi, cử chỉ phù hợp với trình độ người nghe; - Tuân thủ cấu trúc thuyết trình, biết cách đặt và giải quyết vấn đề; - Sử dụng phối hợp với các phương pháp khác, đặc biệt là nên phối hợp với phương pháp nêu vấn đề để có phương pháp thuyết trình theo kiểu nêu vấn đề.

Để seminar hiệu quả, cần chú ý: - Xác định rõ đặc điểm đối tượng người nghe, các điều kiện (phòng học, các yếu tố tác động, điều kiện, phương tiện hỗ trợ...) để chuẩn bị thuyết trình cho phù hợp; - Lựa chọn phương pháp và logic trình bày cho phù hợp với mục tiêu, nội dung, đối tượng và các điều kiện có liên quan; - Phác thảo đề cương (ý chính) cần thuyết trình; - Dự kiến nội dung chi tiết (tương ứng là thời gian trình bày); - Thuyết trình thử; - Thực hiện phương pháp thuyết trình theo dự kiến.

4) Nâng cao khả năng nhận thức của SV về NL lắng nghe tích cực. Một trong những hoạt động vô cùng quan trọng khi tổ chức seminar là thảo luận và tranh luận trong nhóm và giữa các nhóm với nhau nhằm mục đích tìm ra được chân lí cuối cùng cho chủ đề nghiên cứu. Với hoạt động này, ngoài việc phải rèn luyện

kĩ năng nói, kĩ năng thuyết trình vấn đề thì một KN không thể không chú ý đến là lắng nghe, bởi người nói phải có người nghe.

Chúng ta thường nghĩ rằng nghe là một hành động đơn giản, một KN bẩm sinh và không chú ý rèn luyện KN này trong cuộc sống cũng như trong học tập. Tuy nhiên, lắng nghe không hề dễ dàng như chúng ta vẫn tưởng. Muốn có KN này đòi hỏi sự rèn luyện nghiêm túc. Đặc biệt, trong quá trình thảo luận và tranh luận ở hình thức seminar, biết lắng nghe tích cực đem lại hiệu quả rất lớn, giúp người tham gia hiểu rõ ý người nói cũng như cảm xúc của họ, đồng thời người khác sẽ lắng nghe chúng ta nói khi họ đã dừng lời. Thông qua việc mọi SV cũng như GV đều biết lắng nghe tích cực thì quá trình thảo luận, tranh luận sẽ đi vào đúng trọng tâm, không mất thời gian trong việc tranh nhau nói và chẳng ai lắng nghe dẫn đến cuộc thảo luận lại trở về mớ ban đầu. Vì vậy, biện pháp này không chỉ giúp nâng cao chất lượng của việc học tập môn GDH bằng hình thức seminar mà còn rèn luyện cho SVSP một năng lực quan trọng, cần có của nghề dạy học.

5) Hướng dẫn SV thảo luận nhóm. Trong quá trình thực hiện nghiên cứu chủ đề seminar của các nhóm, một hoạt động không thể thiếu là tổ chức thảo luận nhóm để lên kế hoạch, phân chia công việc cho từng cá nhân và thống nhất ý kiến để thực hiện việc báo cáo chủ đề nghiên cứu ở giờ seminar.

Trong chương trình đào tạo của các trường ĐHSPT, học phần GDH thường được xây dựng trong khoảng năm thứ nhất hoặc năm thứ 2 vì đây là học phần tiên quyết cho học phần kiến tập SP sẽ thực hiện vào năm thứ 3. Thực tế cho thấy, SV năm thứ nhất chưa làm quen được với phương pháp học tập ở đại học và còn rất nhiều ngỡ ngàng với các hình thức học tập ở đại học. Do vậy, tổ chức hướng dẫn SV NL thảo luận nhóm là góp phần rèn luyện cho SV NL phục vụ việc học tập bằng seminar, đồng thời đây cũng là một trong những yêu cầu của chuẩn đầu ra ngành SP.

6) Xác lập hệ thống khai thác và khuyến khích SV truy cập thông tin trên mạng. Khi tổ chức seminar trong dạy học môn GDH đòi hỏi SV phải tự nghiên cứu các chủ đề được giao với việc lập kế hoạch nghiên cứu cụ thể. Trong kế hoạch nghiên cứu của mình, SV phải đưa ra các phương án tìm kiếm, thu thập thông tin thông qua các kênh thông tin khác nhau như: đọc ở giáo trình, tìm tài liệu ở trung tâm học liệu, khai thác thông tin qua mạng,...

Khai thác thông tin qua mạng (mạng LAN, mạng

Internet) bao gồm việc khai thác thông tin qua các thư viện điện tử, nguồn tài nguyên trực tuyến trên các trang Web, hệ thống dữ liệu cá nhân trên blog, email... Đây là hệ thống thông tin mở với nguồn thông tin vô cùng phong phú, đa dạng, được cập nhật liên tục và mang tính thời sự cao. Vì thế, khai thác thông tin qua mạng là hoạt động không thể thiếu khi nghiên cứu các chủ đề seminar trong dạy học môn GDH.

Tuy nhiên, với lượng thông tin lớn và đa dạng như vậy, SV cần phải tinh lọc thông tin để đảm bảo độ tin cậy của thông tin. Nếu GV xác lập được hệ thống khai thác phù hợp để SV tìm kiếm nhanh chóng hơn sẽ là một điều kiện thuận lợi cho quá trình tra cứu thông tin của SV khi tham gia seminar.

3. Tổ chức seminar trong dạy học môn GDH theo TCNL là quá trình GV tổ chức, điều khiển, hướng dẫn và SV trình bày, thảo luận, tranh luận về những chủ đề seminar môn GDH nhằm phát triển ở SV những NL phù hợp với mục tiêu đào tạo GV theo chuẩn đầu ra ngành SP. Để phát triển những NL phù hợp với mục tiêu đào tạo GV theo chuẩn đầu ra ngành SP, những biện pháp nêu trên là cần thiết và khả thi, góp phần tích cực trong việc rèn luyện nghiệp vụ cho SVSP. □

Tài liệu tham khảo

1. Lê Khánh Bằng. *Tổ chức quá trình dạy học đại học*, Viện Nghiên cứu giáo dục đại học và trung học chuyên nghiệp, H 1993.
2. Cudomina N.V. *Rèn luyện các năng lực sư phạm*. NXB Trường Đại học Tổng hợp quốc gia Leningrat, 1961.
3. Đặng Vũ Hoạt (chủ biên) - Hà Thị Đức. *Lí luận dạy học đại học*. NXB Đại học sư phạm Hà Nội, 2004.
4. Trần Thị Tuyết Oanh (chủ biên). *Giáo trình Giáo dục học* (tập 1, 2). NXB Đại học sư phạm Hà Nội, 2007.
5. Phan Thị Hồng Vinh. *Phương pháp dạy học Giáo dục học*. NXB Đại học sư phạm Hà Nội, 2007.

SUMMARY

The purpose of Pedagogy Study is helping students to develop professional skills. Thus, organizing the seminars in teaching Pedagogy Study towards ability approach is essential. The paper focuses on the measures to develop professional skills for students: Producing seminar topics; Lifting up students' awareness of learning by information-inquired; Guiding students to present in public; Lifting up students' awareness of active listening ability; Guiding students to discuss in groups; Having a system of access tools and fostering students to access to the websites shown on Internet.